

Wyniki finansowe otwartych funduszy emerytalnych i powszechnych towarzystw emerytalnych w 2011 roku¹

W końcu grudnia 2011 r. w ewidencji Centralnego Rejestru Członków prowadzonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) było zarejestrowanych 15,5 mln **członków otwartych funduszy emerytalnych (OFE)**, tj. o 3,8% więcej niż rok wcześniej. W 2011 r. udział osób w wieku do 40 lat zmniejszył się o jeden pkt proc., tj. do 65,0%. Sukcesywnie wzrasta liczba członków OFE w najstarszej grupie wiekowej powyżej 50 roku życia, z 12,0% do 13,2% w 2011 r. Liczba mężczyzn ogółem była większa niż kobiet, udział mężczyzn był wyższy o 4,7 pkt proc. Liczba członków czterech największych funduszy emerytalnych wyniosła 9,0 mln, co stanowi 58,4% wszystkich członków OFE.

Liczba rachunków² prowadzonych przez otwarte fundusze emerytalne wyniosła 16,2 mln. Udział rachunków martwych, na które nie wpłynęła żadna składka, wyniósł 1,1% (rok wcześniej 4,7%). Odsetek rachunków martwych dla poszczególnych funduszy wahał się od 0,2% do 5,5% ogółem prowadzonych rachunków (od 2,2% do 15,5% rok wcześniej).

W 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przekazał do otwartych funduszy emerytalnych 15,6 mld zł **składek** oraz 0,1 mld zł **odsetek**. W porównaniu z rokiem 2010, kwota wpłaconych składek³ była niższa o 7,4 mld zł. Począwszy od 19 maja 1999 r. do 31 grudnia 2011 r. kwota składek, jakie ZUS przekazał do OFE wyniosła łącznie 176,0 mld zł składek oraz 3,2 mld zł odsetek.

¹ Dane przekazane z Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego i obejmują 14 OFE i 14 PTE S.A.

² Różnice pomiędzy liczbą rachunków w OFE a liczbą członków OFE zarejestrowanych przez ZUS wynika z różnych mechanizmów ich rejestracji, różnice to głównie rachunki martwe.

³ Zgodnie ustawą z 25 marca 2011 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem systemu ubezpieczeń społecznych (Dz. U. nr 75, poz. 398), składki na ubezpieczenie emerytalne do 30 kwietnia 2011 r. wynosiły 7,3%, a od 1 maja 2011 r. obniżono ich wysokość do 2,3% podstawy wymiaru składki.

Aktywa ogółem otwartych funduszy emerytalnych na koniec 2011 r. wyceniono na 227,5 mld zł, tj. o 1,9% więcej niż w 2010 r. Zobowiązania ogółem wzrosły do poziomu 2,7 mld zł (o 35,3%). Aktywa netto otwartych funduszy emerytalnych ukształtowały się na poziomie 224,7 mld zł, co oznacza wzrost o 1,6% w skali roku.

Udział **portfela inwestycyjnego** w aktywach ogółem wyniósł 99,9%. W portfelu tym dominowały obligacje – 141,4 mld zł, ich udział w porównaniu do roku 2010 zwiększył się o 3,8 pkt proc. Udział akcji spółek notowanych na regulowanym rynku giełdowym w portfelu inwestycyjnym zmniejszył się z 36,3% w 2010 r do 30,8% w 2011 r. Depozyty bankowe i bankowe papiery wartościowe wyniosły 12,6 mld zł (wzrost o 56,7% w porównaniu z rokiem poprzednim).

Wartość inwestycji otwartych funduszy emerytalnych w akcje notowane na GPW wyniosła 69,7 mld zł (spadek wartości tej części portfela o 13,2% w skali roku), w tym w akcje spółek sektora finansowego zainwestowano kwotę 25,6 mld zł, w akcje sektora przemysłowego – 23,8 mld zł, a w spółkach sektora usługowego – 19,7 mld zł. W portfelu inwestycyjnym OFE znajdowały się również akcje narodowych funduszy inwestycyjnych (NFI) wartości 0,3 mld zł.

Inwestycje zagraniczne OFE wyniosły 1,1 mld zł, tj. 0,5% wartości całego portfela inwestycyjnego.

Przychody operacyjne otwartych funduszy emerytalnych wyniosły 9,2 mld zł, co oznacza wzrost o 27,7% w skali roku. Główną pozycją były odsetki od dłużnych papierów wartościowych, stanowiące 65,9% tych przychodów. **Koszty operacyjne** osiągnęły kwotę 1,2 mld zł i wzrosły o 15,7% w porównaniu do 2010 r. Koszty związane z zarządzaniem funduszami wyniosły 1,0 mld zł i stanowiły 79,9% kosztów operacyjnych OFE (84,2% przed rokiem).

W 2011 r. **wynik finansowy** wykazany przez wszystkie fundusze emerytalne był ujemny i osiągnął wartość 11,0 mld zł, na co złożyły się: wynik z inwestycji w wysokości 8,0 mld zł oraz zrealizowana i niezrealizowana strata w wysokości 19,0 mld zł.

Zgodnie z ustawą z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz.U. z 2010 nr 34 poz. 189) organ nadzoru nad OFE wyliczył **średnią ważoną stopę zwrotu** za okres trzyletni od 30 września 2008 r. do 30 września 2011 r. w wysokości 14,735%. Lepszy rezultat od tej średniej osiągnęło siedem funduszy. W porównaniu z poprzednim trzyletnim okresem referencyjnym (28 września 2008 r. – 30 września 2010 r.) stopa ta wzrosła o 11,375 pkt proc. **Minimalna wymagana stopa zwrotu** w ostatnim okresie trzyletnim wyniosła 7,368%, wszystkie fundusze osiągnęły wyższą stopę zwrotu.

Aktywa powszechnych towarzystw emerytalnych (PTE) w końcu grudnia 2011 r. wyceniono na kwotę 3,6 mld zł (spadek o 7,2%). W strukturze aktywów 46,6% stanowił majątek obrotowy. Główną pozycję aktywów obrotowych zajmowały inwestycje krótkoterminowe, ich udział zmniejszył się z 92,8% w 2010 r. do 92,6% w 2011 r. Wśród aktywów obrotowych odnotowano zmniejszenie o 19,3% należności krótkoterminowych, w tym z tytułu dostaw i usług o 19,1%.

Pasywa w 88,3% były kształtowane przez kapitał własny, który wyniósł 3,2 mld zł, co oznacza jego spadek o 7,6% w skali roku. Odnotowano zwiększenie kapitałów zapasowych o 36,5 mln zł (wzrost o 2,3%). Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania wyniosły 421,7 mln zł, tj. zmniejszyły się o 4,2%, w tym rezerwy na zobowiązania zwiększyły się do poziomu 232,0 mln zł (wzrost o 3,3%). Rozliczenia międzyokresowe osiągnęły wartość 95,7 mln zł (o 28,1% niższą niż na koniec 2010 r.).

Przychody PTE wynikające z zarządzania otwartymi funduszami emerytalnymi wyniosły 1,7 mld zł, co oznacza zmniejszenie ich wartości w porównaniu z rokiem poprzednim o 7,9%. Przychody z tytułu kwot pobieranych przez OFE od wpłacanych składek (0,6 mld zł) stanowiły 32,9% przychodów ogółem (w skali roku spadek udziału o 11,2 pkt proc.), wynagrodzenie za zarządzanie stanowiło 58,4% (wzrost udziału o 9,4 pkt proc.). **Koszty** związane z zarządzaniem otwartymi funduszami emerytalnymi przez PTE wynosiły 1,0 mld zł, tj. zmniejszyły się o 17,2%. **Koszty usług akwizycyjnych** zmniejszyły się prawie o 1,0 mld zł (o 19,2%) a ich udział w kosztach ogółem wyniósł 37,3% (przed rokiem 38,2%) i były one głównymi pozycjami generującymi koszty PTE.

Wynik techniczny PTE na zarządzaniu otwartymi funduszami emerytalnymi ukształtował się na poziomie 0,7 mld zł, tj. o 12,0% wyższym niż w końcu 2010 r. Po uwzględnieniu wyniku na pozostałej działalności, towarzystwa uzyskały 0,8 mld zł zysku brutto (wzrost o 5,1%). W efekcie, powszechne towarzystwa emerytalne zamknęły rok 2011 **zyskiem netto** w wysokości 0,6 mld zł (wzrost o 4,7%).

Tabl. 1. Członkowie otwartych funduszy emerytalnych według wieku i płci w 2011 r.

Wiek	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
				2010 = 100		
Ogółem	8 111 283	7 382 090	15 493 373	103,7	103,8	103,8
do 20 lat	116 885	76 925	193 810	89,8	83,3	87,1
21-25 lat	839 033	706 036	1 545 069	96,4	93,6	95,1
26-30 lat	1 487 301	1 374 477	2 861 778	100,4	100,4	100,4
31-35 lat	1 508 254	1 398 298	2 906 552	102,0	102,5	102,3
36-40 lat	1 317 689	1 241 638	2 559 327	106,5	106,8	106,7
41-45 lat	970 337	931 637	1 901 974	108,3	109,0	108,6
46-50 lat	745 272	728 616	1 473 888	101,5	100,9	101,2
51 lat i więcej	1 126 512	924 463	2 050 975	113,3	117,0	114,9

Źródło: Dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przekazane przez UKNF

Tabl. 2. Składki przekazane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych do otwartych funduszy emerytalnych

Okres	Składki	Odsetki	Liczba składek
	w mln zł		w tys. szt.
19.05.1999 – 31.12.2008	116 060,3	2 725,9	1 162 565,2
w tym: 2008	20 460,6	483,0	161 250,2
19.05.1999 – 31.12.2009	137 383,6	2 920,8	1 316 692,5
w tym: 2009	21 323,3	194,9	154 127,2
19.05.1999 – 31.12.2010	160 375,7	3 086,4	1 490 646,0
w tym: 2010	22 992,1	165,7	173 953,6
19.05.1999 – 31.12.2011	175 980,7	3 233,1	1 674 470,8
w tym: 2011	15 605,0	146,6	183 293,0

Źródło: Dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przekazane przez UKNF

Tabl. 3. Trzyletnie ważone stopy zwrotu otwartych funduszy emerytalnych

Okres	Trzyletnia ważona stopa zwrotu w %		
	średnia ważona	minimalna wymagana	maksymalna osiągnięta
30.09.2004 – 29.09.2008	12,576	6,288	17,944
29.09.2006 – 30.09.2009	7,909	3,909	10,385
28.09.2007 – 30.09.2010	3,360	-0,640	5,224
30.09.2008 – 30.09.2011	14,735	7,368	16,138

Tabl. 4. Wybrane pozycje zagregowanego bilansu otwartych funduszy emerytalnych

Wyszczególnienie	Stan na 31 grudnia		
	2010	2011	2010=100
	w mln zł		
Aktywa netto	221 251,1	224 720,1	101,6
Portfel inwestycyjny	221 461,6	226 203,6	102,1
Środki pieniężne ogółem	1 221,3	470,6	38,5
Środki pieniężne na rachunkach bieżących	28,4	0,1	0,2
Środki pieniężne na rachunku przeliczeniowym	1 175,7	462,1	39,3
Środki pieniężne na pozostałych rachunkach	17,2	8,4	48,7
Należności ogółem	587,0	776,9	132,4
Należności z tytułu dywidend	4,9	2,6	52,5
Należności z tytułu odsetek	9,3	21,6	233,2
Należności od towarzystw	2,2	0,9	43,4
Należności z tytułu zbytych składników portfela	564,5	747,8	132,5
Należności z tytułu wpłat na rachunek premiowy	3,6	3,7	100,6
Pozostałe należności	2,4	0,3	13,6
Kapitał funduszy	151 453,3	165 884,7	109,5
Kapitał rezerwowy	-104,1	-104,5	x
Kapitał premiowy	15,3	18,9	123,8
Kapitał części dodatkowej Funduszu Gwarancyjnego	522,4	569,9	109,1
Zakumulowany nierozdysponowany wynik finansowy	69 364,3	58351,1	84,1
Zakumulowany nierozdysponowany wynik z inwestycji	33 879,1	41841,4	123,5
Zakumulowany nierozdysponowany zrealizowany zysk/strata z inwestycji	7 766,4	9 549,3	123,0
Niezrealizowany zysk/strata z wyceny inwestycji	27 663,3	6 904,9	25,0
Zakumulowane przychody z pokrycia niedoboru	55,5	55,5	100,0
Kapitał i zakumulowany nierozdysponowany wynik finansowy razem	221 251,1	224 720,1	101,6
Zobowiązania ogółem	2 018,7	2 730,9	135,3
Zobowiązania wobec członków	17,1	11,9	69,2
Zobowiązania wobec depozytariuszy	0,2	0,7	4-krotnie
Zobowiązania wobec towarzystw	58,8	41,3	70,2
Zobowiązania z tytułu nabytych składników portfela	827,4	1 394,6	168,5
Zobowiązania z tytułu pożyczek i kredytów	957,7	1 190,2	124,3
Zobowiązania z tytułu nieprzeliczonych jednostek na rachunku rezerwowym i premiowym	5,8	5,4	93,0
Zobowiązania z tytułu nieprzeliczonych jednostek na rachunku części dodatkowej Funduszu Gwarancyjnego	-	0,1	x
Pozostałe zobowiązania	126,1	57,5	45,6
Rozliczenia międzyokresowe	25,6	29,4	114,9

Tabl. 5. Wartość i struktura portfela inwestycyjnego otwartych funduszy emerytalnych

Wyszczególnienie	Stan na 31 grudnia				
	Wartość w mln zł		2010 = 100	Struktura w %	
	2010	2011		2010	2011
Ogółem	221 042,4	225 951,3	102,2	100,0	100,0
Akcje spółek na regulowanym rynku giełdowym	80 248,6	69 681,2	86,8	36,3	30,8
Bony skarbowe	1 696,2	1 001,1	59,0	0,8	0,4
Depozyty bankowe i bankowe papiery wartościowe	8 055,0	12 623,5	156,7	3,6	5,6
Obligacje	129 984,2	141 404,8	108,8	58,8	62,6
Inne lokaty	1 058,4	1 240,8	117,2	0,5	0,5

Tabl. 6. Zagregowany rachunek wyników otwartych funduszy emerytalnych

Wyszczególnienie	2010	2011	2010=100
	w mln zł		
Przychody operacyjne	7 205,1	9 197,4	127,7
Przychody portfeli inwestycyjnych, w tym:	7 097,6	9 060,5	127,7
dywidendy i udziały w zyskach	1 336,5	2 603,7	194,8
odsetki od dłużnych papierów wartościowych	5 520,3	5 970,6	108,2
odsetki od depozytów i bankowych papierów wartościowych	185,3	389,0	210,0
odpis dyskonta od dłużnych papierów wartościowych nabytych poniżej wartości nominalnej	55,3	96,0	173,6
Przychody ze środków pieniężnych na rachunkach bankowych	15,3	15,1	98,7
Pozostałe przychody	8,7	27,2	311,4
Koszty operacyjne	1 061,7	1 228,5	115,7
Koszty zarządzania funduszami	893,7	982,0	109,9
Koszty zasilania rachunków premialnych	118,9	136,2	114,6
Koszty wynagrodzeń depozytariuszy	22,9	21,7	94,9
Koszty portfeli inwestycyjnych	0,6	1,6	272,5
Koszty zaciągniętych pożyczek i kredytów	19,4	61,1	315,0
Przychody z tytułu uzupełnienia aktywów funduszy środkami zgromadzonymi na rachunkach premialnych	-55,6	-72,1	x
Pozostałe koszty	2,8	3,5	124,8
Wynik z inwestycji	6 143,3	7 968,8	129,7
Zrealizowany i niezrealizowany zysk (strata)	14 987,5	-18 982,1	x
Zrealizowany zysk (strata) z inwestycji	1 330,3	1 776,4	133,5
Niezrealizowany zysk (strata) z wyceny	13 657,2	-20 758,5	x
Wynik z operacji	21 130,8	-11 013,3	x
Wynik finansowy	21 130,8	-11 013,3	x

Tabl. 7. Zagregowany bilans powszechnych towarzystw emerytalnych

Wyszczególnienie	Stan na 31 grudnia		
	2010	2011	2010
	w mln zł		=100
Aktywa ogółem w tym:	3 881,6	3 601,4	92,8
Aktywa trwale	2 113,1	1 923,5	91,0
Wartości niematerialne i prawne	430,1	415,1	96,5
Rzeczowe aktywa trwale	11,6	9,9	85,8
Należności długoterminowe	0,5	0,5	97,0
Inwestycje długoterminowe, w tym:	976,7	666,0	68,2
Długoterminowe aktywa finansowe, w tym:	976,7	666,0	68,2
papiery wartościowe wyemitowane przez SP lub NBP	801,7	490,9	61,2
udziały lub akcje agenta transferowego	108,1	108,1	100,0
Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	694,2	832,1	119,9
Aktywa obrotowe	1 768,5	1 677,9	94,9
Zapasy	1,6	1,7	109,2
Należności krótkoterminowe, w tym:	95,8	77,3	80,7
z tytułu dostaw i usług	83,3	67,4	80,9
tytułem podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń i innych	4,4	6,8	154,2
Inwestycje krótkoterminowe	1 641,4	1 553,1	94,6
Krótkoterminowe aktywa finansowe, w tym:	943,0	1 026,7	108,9
papiery wartościowe wyemitowane przez SP lub NBP	893,7	1 000,4	111,9
Środki pieniężne i inne aktywa pieniężne	696,0	522,9	75,1
Inne inwestycje krótkoterminowe	2,3	3,6	154,2
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	29,8	45,7	153,7
Pasywa ogółem	3 881,6	3 601,4	92,8
Kapitał własny	3 441,5	3 179,7	92,4
Kapitał podstawowy	1 559,4	1 559,4	100,0
Kapitał zapasowy	1 582,4	1 618,9	102,3
Kapitał z aktualizacji wyceny	11,4	8,6	75,8
Pozostałe kapitały rezerwowe	285,9	28,3	9,9
Wynik finansowy z lat ubiegłych	-585,9	-651,5	x
Wynik finansowy netto okresu obrotowego	588,3	616,0	104,7
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	440,1	421,7	95,8
Rezerwy na zobowiązania	224,7	232,0	103,3
Zobowiązania długoterminowe	0,4	0,2	60,2
Zobowiązania krótkoterminowe, w tym:	81,9	93,8	114,5
z tytułu dostaw i usług	51,0	67,2	131,7
tytułem podatków, ceł, ubezpieczeń i innych	18,0	9,2	51,1
tytułem wynagrodzeń	0,0	0,1	237,5
Fundusze specjalne	0,6	0,6	94,6
Rozliczenia międzyokresowe	133,1	95,7	71,9

Tabl. 8. Zagregowany rachunek wyników powszechnych towarzystw emerytalnych

Wyszczególnienie	2010	2011	2010
	w mln zł		= 100
Przychody wynikające z zarządzania OFE	1 825,7	1 681,2	92,1
Z tytułu kwot pobieranych przez OFE od wpłacanych składek	805,5	553,0	68,7
Wynagrodzenie za zarządzanie OFE	893,5	981,2	109,8
Z tytułu opłat na rzecz PTE uiszczanych przez członków OFE i związanych z wypłatami transferowymi	0,4	0,3	62,2
Przychody od OFE na tworzenie rachunków premiowych	65,5	73,0	111,4
Przychody z tytułu wykorzystania rachunków rezerwowych OFE	59,0	68,7	116,5
Pozostałe przychody	1,7	4,9	289,5
Koszty związane z zarządzaniem otwartymi funduszami emerytalnymi	1 242,3	1 028,0	82,8
Obowiązkowe obciążenia z tytułu zarządzania OFE	533,0	428,7	80,4
Koszty opłat agentów transferowych i rejestrów członków funduszy	140,0	143,6	102,6
Koszty opłat na funkcjonowanie KNF i rzecznika ubezpieczonych	16,6	19,5	117,1
Koszty z tytułu tworzenia w OFE rachunków premiowych	65,4	73,0	111,6
Koszty wpłat na rachunek części podstawowej funduszy gwarancyjnych	37,0	-0,2	x
Koszty wpłat na rachunek części dodatkowej funduszy gwarancyjnych	66,2	44,2	66,9
Koszty z tytułu opłat transakcji nabycia i zbycia aktywów OFE	0,9	0,7	77,7
Koszty z tytułu prowizji dla ZUS od składek członków OFE	181,3	122,7	67,7
Koszty z tytułu transferów – prowizja dla ZUS	8,0	8,0	99,9
Koszty z tytułu transferów – opłata dla KDPW	8,7	8,2	94,9
Koszty pozostałych obowiązkowych obciążeń i opłat operacyjnych	9,0	9,0	99,5
Pozostałe obciążenia	709,3	599,4	84,5
Koszty usług akwizycyjnych	473,9	383,0	80,8
Koszty marketingu i promocji	23,1	8,0	34,6
Koszty ogólne zarządzania PTE, w tym:	212,3	208,4	98,1
wynagrodzenia	98,7	96,4	97,7
usługi obce	69,4	72,0	103,7
ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	15,0	13,7	91,4
Wynik techniczny PTE na zarządzaniu OFE	583,4	653,2	112,0
Pozostałe przychody operacyjne	10,4	15,3	147,2
Pozostałe koszty operacyjne	17,4	16,0	91,9
Wynik operacyjny	576,4	652,5	113,2
Przychody finansowe	152,6	113,9	74,6
Koszty finansowe	4,2	4,7	111,2
Wynik na działalności gospodarczej	724,8	761,7	105,1
Wynik brutto	724,8	761,7	105,1
Podatek dochodowy	153,1	148,9	97,3
Korekta aktywów lub pasywów z odroczonego podatku dochodowego	-16,6	-3,1	x
Wynik netto	588,3	616,0	104,7